

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-35/22 - 1

Asia C-35/22

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

17.1.2022

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Audiencia Provincial de Málaga (Espanja)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

14.12.2021

Valittaja:

Cajasur Banco, S. A.

Vastapuolet:

JO

IM

AUDIENCIA PROVINCIAL DE MÁLAGA

6. JAOSTO

[– –]

[– –] [Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen sekä asianosaisten ja heidän edustajiensa tunnistetiedot]

I. TAUSTALLA OLEVAT TOSISEIKAT

1. *Malagan Juzgado de Primera Instancia (alioikeus) 18 bis:n 2.3.2020 asiassa [– –] antamassa tuomiossa todettiin seuraavaa:*

”Edellä esitetyn perusteella HYVÄKSYN **IM:n** ja **JO:n** nostaman kanteen [– –], jolla vaaditaan TOTEAMAAN PÄTEMÄTTÖMIKSI YLEISET SOPIMUSEHDOT, ja VAHINGONKORVAUSVAATIMUKSEN asiassa, jossa on vastaajana CAJASUR BANCO, S. A., SOCIEDAD UNIPERSONAL, [– –] ja totean näin ollen seuraavaa:

– TOTEAN PÄTEMÄTTÖMÄKSI ”kuluja koskevan ehdon”, joka sisältyy sopimuspuolten väliseen HYPOTEEKKILAINAsopimukseen – erityisesti viidennen sopimusehdon siltä osin kuin kyseessä ovat kulut, jotka kohdistuvat hypoteekkitakaukseen –,

– VELVOITAN vastaajan MAKSAMAAN kantajalle 488,69 euroa, jotka liittyvät notariaattikuluihin (50 prosenttia alun perin vaaditusta määrästä) ja hallinnointikuluihin (50 prosenttia alun perin vaaditusta määrästä), 100 prosenttia rekisteröintikuluista, kuitenkin ilman leimaveroa, edellä esitetyn mukaisesti, lisättynä siviililain (Código Civil) 1.896 §:n mukaisilla lakisääteisillä koroilla maksujen päivämäärästä lukien, tämän rajoittamatta siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil) 576 §:n säännösten soveltamista.

– VELVOITAN vastaajan POISTAMAAN edellä mainitun ehdon sopimuksesta edellä mainitulla tavalla.

– TOTEAN, että edellä mainittu sopimus on muilta osin voimassa.

VELVOITAN vastaajan korvaamaan OIKEUDENKÄYNTIKULUT.”

2. Sen jälkeen kun kyseisestä tuomiosta oli valitettu, ilmoitettiin, että asia käsiteltäisiin, siitä äänestettäisiin ja tuomio annettaisiin 8.2.2022.

3. Edellä mainittu valitus koskee vain tuomion tuomiolauselman osaa, jossa määrätään oikeudenkäyntikulut vastaajan suoritettavaksi siviiliprosessilain 1/2000 (Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil) 395 §:n nojalla.

4. Ensin asianosaisia pyydettiin esittämään näkemyksensä siitä, onko asianmukaista esittää ennakkoratkaisukysymys Euroopan unionin tuomioistuimelle, kun otetaan huomioon Tribunal Supremon viimeaikainen oikeuskäytäntö, muun muassa Tribunal Supremon siviilijaoston 8.6.2021 antama tuomio (ROJ: STS 2295/2021), Tribunal Supremon 22.9.2021 antama tuomio (ROJ:STS 3421/2021) ja Tribunal Supremon 22.9.2021 antama tuomio (ROJ:STS 3413/2021).

5. [– –] [Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin päättää esittää tämän ennakkoratkaisupyyntö]

II. OIKEUDELLISET PERUSTELUT

1. Valituksen kohteen rajaaminen

- 1 Tämä oikeudenkäynti perustuu sopimusehdon (kuluja koskeva sopimusehto) todettuun pätemättömyyteen, joka johtuu kuluttajan (lainanottaja) kanssa tehdyn kiinnelainsopimuksen kohtuuttomuudesta, joten on sovellettava direktiiviä 93/13/ETY sekä kuluttajien ja käyttäjien suojelusta annettua lakia 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) ja yleisistä sopimusehdoista annettua lakia 7/1998 (Ley 7/1998, de 13 de abril, sobre condiciones generales de la contratación).
- 2 Kuluttajan nostettua kanteen vastaaja myönsi kanteen, vaikka vastaajan paljoksuttua tiettyjä konkreettisia määriä ne hyväksyttiin vasta jälkikäteen. Toisin sanoen vastaaja myönsi kanteen kohtuuttomuutta koskevilta osin mutta ei kokonaan tästä kohtuuttomuudesta johtuvien määrien osalta. Tuomiossa todetaan tämä myöntäminen ja määrät, joiden osalta vastaaja oli kanteen myöntänyt.
- 3 Valituksenalaisessa tuomiossa määrättiin kuitenkin oikeudenkäyntikulut vastaajan maksettaviksi, koska katsottiin, että vaikka tämä oli myöntänyt kanteen, kyseessä oli itse asiassa kanteen hyväksyminen.
- 4 Espanjan oikeudenkäyntiprosessia koskevan siviiliprosessilain 1/2000 (Ley de Enjuiciamiento Civil 1/2000) 395 §:ssä säädetään seuraavaa:

395 §. Oikeudenkäyntikuluista määrääminen kanteen myöntämisen yhteydessä

1. Jos vastaaja myöntää kanteen ennen siihen vastaamista, vastaajaa ei määrätä korvaamaan oikeudenkäyntikuluja, ellei tuomioistuimien katso vastaajan toimineen vilpillisessä mielessä ja perustele päätöstään asianmukaisesti.

Vastaajan katsotaan joka tapauksessa olleen vilpillisessä mielessä, jos vastaajalle on ennen kanteen nostamista esitetty uskottava ja perusteltu maksuvaatimus tai on pantu vireille välitysmenettely tai esitetty sovitteluvaatimus sitä vastaan.

2. Jos kanteen myönnetään siihen vastaamisen jälkeen, sovelletaan edellisen pykälän 1 momenttia.

2. Espanjan Tribunal Supremón viimeaikainen oikeuskäytäntö

- 5 Siltä osin kuin kyseessä on kanteen myöntäminen konkreettisesti kuluttajasopimusten yleisten ehtojen osalta, Espanjan Tribunal Supremo on antanut äskettäin seuraavat tuomiot: Tribunal Supremón siviilijaoston 1 tuomio 8.6.2021 (ROJ: STS 2295/2021), Tribunal Supremón tuomio 22.9.2021 (ROJ: STS 3421/2021) ja Tribunal Supremón tuomio 22.9.2021 (ROJ: STS 3413/2021).
- 6 Ensin mainittu 8.6.2021 annettu tuomio liittyy tapaukseen, jossa määrättiin oikeudenkäyntikuluista, kun vastaaja oli myöntänyt kanteen ja tätä oli edeltänyt sille esitetty vaatimus (siviililain 395 §:n 1 momentti), ja Tribunal Supremo viittasi sen omaan tuomioon eli sen 9.3.2021 antamaan tuomioon STS 131/2021. Siinä tulkittiin tapausta lähtökohtaisesti siten, että finanssilaitokselle oli esitetty

erillinen vaatimus, mutta koska kanne oli nostettu ennen vaatimuksessa asetetun määräajan päättymistä ja finanssilaitos oli myöntänyt kanteen myöhemmin, katsottiin, että LEC:n 395 §:ää oli tulkittava siten, että vastaaja ei ollut vilpillisessä mielessä eikä oikeudenkäyntikuluja siten pitänyt määrätä sen korvattavaksi.

- 7 Toisessa, 22.9.2021 annetussa tuomiossa esitetään oikeuskäytäntö, jota sovelletaan 395 §:n tapauksessa samalla tavoin kuin muissa edellä mainituissa tapauksissa:

”Kuten olemme todenneet 9.3.2021 antamassamme tuomiossa 131/2021, yksi edellä siteeratun säännöksen tavoitteista on edistää riitojen ratkaisemista oikeudenkäynnin ulkopuolella. Potentiaalista kantajaa kannustetaan etsimään riitaan ratkaisua kääntymättä tuomioistuinten puoleen, joten silloin, jos se on pyrkinyt ratkaisemaan riidan oikeudenkäynnin ulkopuolella ennen kanteen nostamista eikä ole saanut tyydyttävää vastausta vaatimukseensa, ja se, joka on sen vastapuoli riita-asiassa, myöntää kanteen, tämän katsotaan toimineen vilpillisessä mielessä, ja se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Ja jos kanne sen sijaan nostetaan ilman että asiaa olisi ensin yritetty ratkaista oikeudenkäynnin ulkopuolella ’uskottavaan ja perusteltuun vaatimukseen’ liittyvässä menettelyssä, aloittamalla välitysmenettely tai esittämällä sovitteluhakemus, aiheutuu se vaara, että kantaja joutuu vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, jos vastaaja myöntää kanteen ennen siihen vastaamista, koska kanteen myöntämisen (joka nopeuttaa riitojen ratkaisemista ja vapauttaa oikeuslaitoksen kohdistamasta resursseja riitoihin, joihin niitä ei tarvita) edistämiseksi laissa tehdään poikkeus oikeudenkäyntikulujen määräämisestä vastaajan maksettavaksi, jos tämä myöntää kanteen eikä toimi vilpillisessä mielessä. Tällä tavoin kannustetaan myös potentiaalista vastaajaa ratkaisemaan riita oikeudenkäynnin ulkopuolella, sillä jos tämä ei täytä tulevan kantajan esittämää oikeudenkäynnin ulkopuolista menettelyä koskevaa vaatimusta ja tämä joutuu nostamaan kanteen tuomioistuimissa, vastaaja velvoitetaan suorittamaan oikeudenkäyntikulut, jos se myöntää kanteen, koska sen katsotaan toimineen vilpillisessä mielessä. 4. Siviiliprosessilain 395 §:n 1 momentti, jota sovelletaan ajallisesti, ei ole Euroopan unionin vastainen silloinkaan, kun sitä sovelletaan kohtuuttomia sopimusehtoja koskeviin riitoihin. Kuluttajansuojaperiaate, jonka yhtenä piirteenä on direktiiviin 93/13/ETY perustuva tehokas suoja kohtuuttomia sopimusehtoja vastaan, on sovittava yhteen unionin oikeuden muiden periaatteiden kanssa, kuten hyvän lainkäytön takaamisen periaatteen kanssa, sillä viimeksi mainittu on välttämätön unionin oikeusjärjestyksen yhden pilarin eli oikeusvaltion periaatteen tehokkuuden kannalta. 5. Yksi tämän hyvän lainkäytön periaatteen osatekijöistä on huolehtiminen siitä, että tuomioistuinten resursseja, jotka ovat aina rajallisia, käytetään sellaisten asioiden ratkaisemiseen, jotka välttämättä vaativat tuomioistuimen antaman ratkaisun siksi, että asian ratkaiseminen oikeudenkäynnin ulkopuolella ei ole mahdollista. Tällä tavoin asiat, jotka voidaan ratkaista muualla kuin tuomioistuimissa, eivät vie aikaa ja resursseja, jotka on kohdennettava muihin asioihin, joissa tuomioistuimen toimenpide on välttämätön. 6. Tämä hyödyttää toisaalta myös kuluttajaa, koska

oikeudenkäynti on hidas ja kallis keino, johon liittyy riidan ratkaisemiseen liittyviä riskejä (määräajan menetys, preklusio jne.). 7. Nämä syyt selittävät Euroopan unionin panoksen, jolla se edistää riitojen ratkaisemista oikeudenkäyntien ulkopuolella myös kuluttaja-asioissa, mikä vahvistetaan esimerkiksi kuluttajariitojen verkkovälitteisestä riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta 21.5.2013 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 524/2013 tai kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta niin ikään 21.5.2013 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2013/11/EU.”

- 8 Mainitussa tuomiossa selitetään selvästi, että jos nostetaan kanne ilman että ensin on pyritty löytämään oikeudenkäynnin ulkopuolista ratkaisua ”uskottavaa ja perusteltua vaatimusta” koskevan menettelyn avulla, aloittamatta välitysmenettelyä tai esittämättä sovitteluhakemusta, aiheutuu se vaara, että kantaja joutuu vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, jos vastaaja myöntää kanteen ennen siihen vastaamista. Toisin sanoen oikeudenkäyntikuluista määrätään kanteen myöntämisen yhteydessä seuraavasti: 1. Jos oikeudenkäyntiä edeltävä vaatimus on esitetty pankille eikä tämä ole vastannut ja asiassa nostetaan kanne, pankki voidaan määrätä vastaamaan menettelyn kuluista. 2. Jos oikeudenkäyntiä edeltävä vaatimus on esitetty pankille mutta tälle ei ole annettu riittävää määräaikaa siihen vastaamiseksi ja asiassa nostetaan kanne, pankin maksettavaksi ei määrätä menettelystä aiheutuvia kuluja. 3. Jos mainittua vaatimusta ei ole esitetty pankille ja kanne nostetaan suoraan, tähän menettelyyn liittyviä kuluja ei määrätä pankin maksettavaksi, jos pankki myöntää kanteen.
- 9 Kolmas mainituista tuomioista tukee edellä esitettyä järjestelmää.

3. Jaoston arviointi ja esitettävät kysymykset.

- 10 Kaikesta edellä mainitusta seuraa, että Espanjan Tribunal Supremon vakiintuneessa oikeuskäytännössä on määrätty vastaaja (finanssilaitos) korvaamaan oikeudenkäyntikulut yleisiä sopimusehtoja koskevilla tapauksilla sen mukaan, onko kyseiselle laitokselle esitetty vaatimus ennen kanteen nostamista tuomioistuimessa. Jos siis on esitetty ensin vaatimus eikä finanssilaitos ole antanut siitä ratkaisua ja tämän jälkeen nostetaan kanne tuomioistuimessa, finanssilaitos on määrättävä korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vaikka se on myöntänyt kanteen. Mutta jos edeltävää vaatimusta ei ole esitetty ja finanssilaitos myöntää kanteen oikeudenkäynnin vireillepanon jälkeen, oikeudenkäyntikuluja ei määrätä sen maksettavaksi, koska se ei ole toiminut vilpillisessä mielessä.
- 11 Edellä mainittu voisi vaikuttaa ensisijaisesti tehokasta oikeussuojaa koskevaan oikeuteen (Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla ja tuomio C-364/01), kun edellytykseksi oikeudelle esittää vaatimus ja saada täysimääräinen korvaus on asetettu se, että on toteutettu aikaisempia oikeudenkäynnin ulkopuolisia toimia. Jotta siis kuluttaja voisi saada täysimääräisen korvauksen, hänen on välttämättä toimittava ensin oikeudenkäynnin ulkopuolella eikä hän voi ryhtyä suoraan oikeudenkäyntiin, koska jos vastaaja myöntää kanteen, hänen

oikeudenkäyntikulujaan ei määrätä korvattaviksi, vaikka käsitellään kohtuuttomia sopimusehtoja, jotka eivät ole sitovia. Kuten unionin tuomioistuin on todennut (asia C-243/08, Pannon GSM, 28 kohta), sitomattomuus ei voi riippua siitä, onko kuluttaja vedonnut tietyn sopimusehdon kohtuuttomuuteen tai riitauttanut sen pätevyyden, ja milloin hän on sen tehnyt, kuten unionin tuomioistuin vahvisti todetessaan, että ”– – direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kohtuuton sopimusehto ei sido kuluttajaa ja että tämän osalta ei edellytetä sitä, että kuluttaja on ensin menestyksellisesti riitauttanut tällaisen sopimusehdon”.

- 12 Annettu tulkinta saattaisi vaikuttaa samalla tavoin kuluttajan oikeuteen saada täysi korvaus, sillä hän on sen perusteella velvollinen esittämään ennen oikeudenkäyntiä vaatimuksen varmistukseksi, että tilanne on tällainen (direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohta). Edellä mainitussa 8.6.2021 annetussa Tribunal Supremen tuomiossa todetaan seuraavaa: ”Se vaatimus, että kuluttaja on esittänyt ensin oikeudenkäynnin ulkopuolisen vaatimuksen sellaisin edellytyksin ja määräajoin, että vastaaja voi antaa tyydyttävän vastauksen, jotta, mikäli vastaaja myöntää kanteen, kuluttajan ei tarvitse vastata omista oikeudenkäyntikuluistaan, ei estä suhteettomalla tavalla direktiivin 93/13/ETY tehokkuutta eikä konkreettisesti sitä, että kuluttaja voi vapautua kohtuuttomasta ehdosta joutumatta maksamaan asianajajansa ja lakimiehensä kuluja, sillä se ei tee direktiivissä kuluttajalle annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi eikä suhteettoman vaikeaksi, koska se on helppo vaatimus täytettäväksi”.
- 13 Edellä mainittuun vaikuttaa se, että tutkittu sopimusehto todettiin pätemättömäksi jo 23.12.2015 annetulla Tribunal Supremen tuomiolla, ja vaikka tämän pätemättömyyden seurauksia on edelleen täsmennetty Tribunal Supremen oikeuskäytännössä, ainakin osa tällaisen pätemättömyyden seurauksia koskevasta oikeuskäytännöstä on ollut vakiintunutta jo useiden vuosien ajan (esimerkiksi pankin on korvattava rekisteröintikulut kokonaan ja puolet notaarin palkkioista). Tästä huolimatta lainanantajayhteisöt eivät ole ryhtyneet maksamaan korvauksia kuluttajille, vaikka kyseessä on sopimusehto, joka tiedetään pätemättömäksi, vaan ne odottavat kuluttajan nostavan tätä koskevan kanteen (mistä seuraa, että tämän asianajajalle ja lakimiehelle on maksettava palkkio) ja myöntävät kanteen sillä seurauksella, että ne eivät joudu korvaamaan oikeudenkäyntikuluja, ellei vaatimusta ole esitetty ensin. Jälleen kerran tämä olisi vastoin täyden korvauksen periaatetta, jonka unionin tuomioistuin vahvisti 21.12.2016 antamassaan tuomiossa: ”Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että on lähtökohtaisesti katsottava, ettei kohtuuttomaksi todettu sopimusehto ole koskaan ollut olemassa, minkä vuoksi sillä ei voi olla vaikutuksia kuluttajaan nähden. Näin ollen siitä, että tällainen ehto todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa ei olisi ollut olemassa.”
- 14 Kansallisen oikeussäännön eli edellä mainitun siviiliprosessilain 395 §:n nojalla on katsottava, että vilpillinen mieli on olemassa, jos vastaajalle on ennen kanteen nostamista esitetty uskottava ja perusteltu maksuvaatimus; tämä ei kuitenkaan

johda siihen, että vilpillinen mieli voisi johtua vastaajan muista toimista, kuten siitä, että vastaaja tietää sopimusehdon kohtuuttomuudesta eikä ryhdy ennakoiviin toimiin poistaakseen sen seuraukset ja tyydyttääkseen kuluttajan vaatimukset tai odottaa, että tämä nostaa kanteen, ja tietää, että jos oikeudenkäynnin ulkopuolista vaatimusta ei ole esitetty, se ei joudu korvaamaan oikeudenkäyntikuluja. Vastaaja voi toimia jopa niin, että se odottaa oikeudenkäynnin ulkopuolista vaatimusta ennen kuin se poistaa pätemättömäksi tiedetyn sopimusehdon aiheuttaman kohtuuttoman tilanteen.

15 [– –]

[– –] [jäljempänä esitettävien ennakkoratkaisukysymysten toistoa]

PÄÄTÄMME ESITTÄÄ EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIMELLE seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan vastaista vaatia kuluttajalta, että tämä on ennen oikeudenkäyntiä esittänyt oikeudenkäynnin ulkopuolisen vaatimuksen, jotta tietyn yleisen sopimusehdon toteamisella pätemättömäksi sen kohtuuttomuuden vuoksi olisi kaikki ne korvausvaikutukset (mukaan lukien oikeudenkäyntikulujen korvaaminen), jotka liittyvät tähän pätemättömyyteen kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohdan nojalla?

2. Onko täyttä korvausta koskevan oikeuden ja Euroopan unionin oikeuden tehokkuuden sekä edellä mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaista, että määritetään kulujen (mukaan lukien oikeudenkäyntikulut) korvaamisen peruste, joka riippuu siitä, onko kuluttaja esittänyt finanssilaitokselle ennen oikeudenkäyntiä oikeudenkäynnin ulkopuolisen vaatimuksen kyseisen sopimusehdon poistamiseksi?

[– –]

[– –] [kansallisen menettelyn lykkääminen ja prosessia koskevat loppumuotoilut]